

Verhalend Dijk & Waard Centrumgebied

In zijn intreedende als hoogleraar Grootstedelijke Vraagstukken (<https://zefhemel.nl/wibautleerstoel/>) aan de Universiteit van Amsterdam geeft Zef Hemel een beschouwing over steden en planning. Er zijn volgens hem drie bestanddelen die voor de sociaaleconomische en ruimtelijke ontwikkelopgaveplanning van een gebied van belang zijn: kennis, verhalen en dialoog.

a. kennis

Planners excelleren in het hanteren van kaarten, diagrammen en statistieken. Dit professionele repertoire wordt als objectief beschouwd en heeft vooral als doel om andere professionals te overtuigen. Echter, het is statische kennis, abstract, de werkelijkheid sterk reducerend. Daar tegenover staat de rijke, gevarieerde en specifieke kennis over het alledaagse leven, inclusief de menselijke emoties die daarbij horen. Die kennis is concreet, plek gebonden, sterk door persoonlijke ervaringen geschraagd.

b. Verhalen

Een samenleving die onder druk van de globalisering grenzeloos wordt, die aan voortdurende verandering blootstaat en die daarbij permanent uit elkaar dreigt te vallen heeft behoefte aan duiding en betekenisgeving. Door boeiende, bijna persoonlijke verhalen te vertellen worden mensen ontvankelijk en herkennen zich in situaties die voor hen in een groter verband worden geplaatst, ze raken vertrouwd met een hen onbekende toekomst. Goed vertelde verhalen zijn zelfs in staat om mensen te inspireren en te activeren.

c. dialoog

In bestaande planningsliteratuur wordt op het belang van open gesprekken gewezen. Dialoog impliceert een persoonlijke relatie tussen mensen, wederkerigheid, een luisterende en vragende houding die zaken in twijfel trekt en waarin voortdurend gezamenlijk wordt geleerd. Maar in diezelfde planningsliteratuur wordt ook vastgesteld dat in de wereld van de 'power brokers' de dialectiek veelal domineert. We kunnen (nog) meer gebruik van lokale platforms binnen en buiten de gemeente, waar mensen van zeer diverse pluimage met elkaar inzichten delen en waar gezamenlijk aan toekomstverhalen wordt gebouwd.

Voor het nieuwe centrumgebied van Dijk & Waard is het van belang om de geschiedenis en verhalen die het gebied haar unieke karakteristiek geeft te beschrijven. Door daar samen (met kennis en in dialoog) aan te werken wordt een voedingsbodem gecreëerd waar vertrouwen, samenwerking, overtuigende visies, verhalen en gebiedsidentiteit samen komen. Het verhaal van het Centrumgebied Dijk & Waard zou in ieder geval moeten bevatten:

- Veen
- Ontginning
- Landbouw
- Dorpen
- Spoorlijn
- Tuinders
- Woningbouw
- Ruilverkaveling
- Landschapsreservaat
- Bedrijventerrein
- Samenleving
- Groei
- Fusie

Een verhaal wordt gezien als een weergave van gebeurtenissen die op een of andere manier met elkaar in verband worden gebracht. Visie- en verhaalvorming is een noodzakelijke activiteit bij gebiedsontwikkeling, maar ook bij een gemeentelijke herindeling.

Initiatiefnemers hebben ook behoefte aan houvast. Ze willen weten wat de visie is en welke plannen de gemeente heeft, omdat ze dan weten wat dit betekent voor hun ontwikkelmogelijkheden en de nodige voorbereidingen. Een richtinggevend verhaal voor een gebiedsontwikkeling hoeft niet uitgekristalliseerd te zijn, maar enige kaders worden juist ook door marktpartijen verlangd.

Er bestaat doorgaans niet één 'waar' verhaal. Ze kunnen onderling strijden om overtuigingskracht. Overtuigende verhalen enthousiasmeren tot alliantievorming onder uiteenlopende partijen. Geen verhalen die uit het luchtledige komen, maar verhalen die verleden en toekomst verbinden. Geen oppervlakkige marketingtaal, maar geleidelijk ontwikkelde verhalen die enerzijds verankerd zijn in de identiteit van de stad, en anderzijds prikkelen tot vernieuwing. En om tot dat verhaal te vormen, moet je de stad en de eigenheid van de plek goed kennen.

Gebiedsontwikkeling vraagt om meervoudige sturing met zowel harde als zachte sturingstypen. Het is afhankelijk van het moment of het specifieke vraagstuk of partijen kiezen voor verbindende, richtinggevende, regulerende of stimulerende instrument. Vaak is het slim om te zoeken naar een combinatie en samenhang van deze instrumenten.

De participatief op te halen verhalen over het DNA en de identiteit zullen een (ontwerpde) rol spelen in de afspraken met partijen en in de uitwerking van de openbare ruimte en architectuur. Zo is dit ook in het Masterplan Stationsgebied aangegeven. Het is afhankelijk van de specifieke opgave, partij en deellocatie hoe en in welke mate de verhaallijnen een rol spelen: verleidend of meer dwingend.

Deze gebiedsontwikkeling is een vorm van 'geleidelijke stedenbouw', met een dynamisch samenspel tussen diverse grote en kleine partijen en de overheid. Het (participatief) ophalen van de verhalen en deze te presenteren als een beschrijving van de identiteit en waarden van het gebied is een verrijking van de gebiedsvisie. Dit werkt door in de uitvoering en draagt bij aan het verbinden van het verleden met de toekomst verbinden. Met verhalen die enerzijds verankerd zijn in de identiteit van de stad en anderzijds prikkelen tot vernieuwing en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Aanpak.

1. Een uitvraag opstellen.
2. 2 of 3 adviseurs uitnodigen om een aanpak en offerte in te dienen.
3. Na keuze voor adviseur project uitvoeren als onderdeel van uitvoering Masterplan Station.

Kosten € 15.000.